



Φωτό: Παναγιώτης Μπαζίκης

Ευθύμης Λέκκας, καθηγητής Δυναμικής Τεκτονικής Εφαρμοσμένης Γεωλογίας

«Τα κράτη δεν μπορούν να διαχειριστούν καταστροφές»...

Πάνω από **είκοσι χρόνια** ταξιδεύει εκεί που η φύση (σεισμοί, πλημμύρες κ.λπ.) «**χτυπά**» τον άνθρωπο. Οι **εμπειρίες** του είναι πολύτιμες τόσο για την ομάδα του που **στοχεύει** σε βοήθεια των **πληγέντων** όσο και τους σπουδαστές του με τους οποίους μοιράζεται τη γνώση αυτή. Συνέντευξη στη ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Οι φοιτητές και οι συνεργάτες του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών τον αποκαλούν «Master of Disaster», και δικαιολογημένα, καθώς ο κ. Ευθύμης Λέκκας τα τελευταία 20 χρόνια έχει πραγματοποιήσει δεκάδες αποστολές τόσο στην Ελλάδα όσο και τον υπόλοιπο κόσμο, προκειμένου να δει από κοντά περιοχές που έχουν δεχτεί το χτύπημα κάποιας μεγάλης φυσικής καταστροφής. Δεν είναι, άλλωστε, τυχαίο το γεγονός ότι έπειτα από μία αποστολή του το αμφιθέτρο γεμίζει από σπουδαστές, και όχι μόνον, για να ακούσουν από πρώτο χέρι τις εμπειρίες που συγκέντρωσε από το ταξίδι του.

Τι ήταν αυτό που σας έπεισε να αφήσετε την ασφάλεια του εδράνου και να αρχίσετε τις αποστολές σε ολόκληρο τον κόσμο;

Από κάποια γεγονότα που σημάδεψαν όχι μόνο εμένα, αλλά και ολόκληρη την Ελλάδα. Ήταν οι σεισμοί των Αθηνών και της Καλαμάτας που έγιναν στις αρχές της δεκαετίας του '80. Εκεί διαπίστωσα ότι το αντικείμενο που σπούδασα έχει πολύ μεγάλη σχέση με τους σεισμούς και εν γένει με τις καταστροφές και θεώρησα ότι από τη δική μου πλευρά μπορώ να δώσω κάποια πράγματα που μπορεί να είναι χρήσιμα, έτσι ώστε να μειωθούν οι επιπτώσεις που προκαλούνται από τις φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές.

Είστε ο καθηγητής στην Ελλάδα με τις περισσότερες αποστολές στο βιογραφικό του...

Εδώ στην Ελλάδα υπάρχουν πολλοί συνάδελφοι με μεγάλη εμπειρία που έχουν δει από κοντά όλες τις φυσικές καταστροφές που έχουν σημειωθεί στον ελλαδικό χώρο. Αυτό που διαφοροποιεί εμένα είναι πως τα τελευταία 20 χρόνια έχω επισκεφτεί περιοχές που επλήγησαν από μεγάλες κατοστροφές, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε ολόκληρο τον κόσμο. Το πρώτο μου ταξίδι ήταν στο Κόμπε στην Ιαπωνία το 1995, στη συνέχεια στην Κόστα Ρίκα στην Κεντρική Νότια Αμερική και μετά ακολούθησαν αποστολές στην Τουρκία, στο Ιράν, στο Πακιστάν, στην Ινδία, στη Νέα Ζηλανδία, στην Κίνα και πρόσφατα στην Αϊτή. Είδα από κοντά μεγάλες καταστροφές και μέσω από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν μπορέσαμε και μάθαμε πόρα πολλά πράγματα σε σχέση με το πώς εκδηλώνονται, ποιες είναι οι επιπτώσεις τους. Αλλά εγώ και η ομάδα μου δεν σταθήκαμε μόνο σε αυτά τα στοιχεία, συγκεντρώσαμε στοιχεία και για το κοινωνικό κομμάτι. Τι χρειάζεται ο

Στην Αϊτή άνθρωποι αλληλοεξοντώνονταν για αντικείμενα ευτελούς αξίας



άνθρωπος αμέσως μετά από μία καταστροφή, πώς μπορεί το κράτος να οργανώσει τις υπηρεσίες του, ώστε οι επιπτώσεις να είναι οι μικρότερες δυνατές και ο κόσμος να μην υποφέρει τόσο πολύ.

Έχει βελτιωθεί ο τρόπος αντίδρασης του κρατικού μηχανισμού στη διάρκεια των τελευταίων χρόνων που παρακολουθείτε από κοντά την κατάσταση;

Δυστυχώς, η διαφοροποίηση στη διάρκεια όλων αυτών των χρόνων είναι πολύ μικρή στις χώρες του Τρίτου Κόσμου, αλλά σε χώρες προηγμένες η διαφοροποίηση που έχει σημειωθεί είναι πολύ σημαντική προς το καλύτερο, όπως για παράδειγμα είναι η Ιαπωνία ή η Νέα Ζηλανδία και η Ιταλία. Είναι χώρες που έχουν κάνει μεγάλα βήματα στον τομέα της διαχείρισης. Το πλέον πρόσφατο παράδειγμα επιτυχούς διαχείρισης κατ' εμέ ήταν στην Ιτολίο στη Λ' Άκουιλα πέρυσι, όπου πραγματικά είδαμε μία κρατική μηχανή να αντιδρά άμεσα και με μεγάλη επιτυχία. Αυτό δεν συμβαίνει στις χώρες του Τρίτου Κόσμου. Όπου εκεί η κατάσταση δεν εξελίχθηκε τόσο γρήγορα, βρίσκονται ακόμα αρκετά πίσω και εκεί καλείται η διεθνής κοινότητα να συνδράμει και να βοηθήσει αυτές τις χώρες για να μπορούν να αντεπεξέλθουν. Πρόσφατο παράδειγμα σε αυτή την κατηγορία είναι αυτό της Αϊτής. Το κράτος δεν είχε καμία απολύτως δυνατότητα να επέμβει και να διαχειριστεί την καταστροφή, το κενό κλύφθηκε τόσο από τους διεθνείς οργανισμούς όσο και από άλλα κράτη.

Υπάρχει περίπτωση κάποια στιγμή οι χώρες να καταφέρουν να οργανωθούν σε τέτοιο σημείο, ώστε να διαχειρίζονται τις επιπτώσεις μιας φυσικής καταστροφής με τον καλύτερο δυνατό τρόπο; Ή μήπως κάτι τέτοιο είναι ουτοπία;

Ναι, είναι ουτοπία. Ζητάμε τον καλύτερο δυνατό τρόπο, δεν ζητάμε το άριστο. Γιατί ναι μεν στις προηγμένες χώρες έχουν αναπτυχθεί μεθοδολογίες και τεχνολογία αντιμετώπισης των καταστροφών, αλλά στις ίδιες τις αναπτυγμένες χώρες που γίνεται αυτό, σε αυτές τις χώρες αυξάνονται και οι κίνδυνοι. Πια έχουμε να κάνουμε με μεικτές κατοστροφές, που εκδηλώνονται σε ένα πολύπλοκο περιβάλλον, σε περιοχές με βιομηχανικές εγκαταστάσεις, οι οποίες είναι εξαιρετικά κρίσιμες όταν δεχτούν μια φυσική διέγερση.

Έχετε ταξιδέψει σε πολλές χώρες. Έχετε διαπιστώσει κοινά σημεία και διαφορές ως προς το πώς αντιδρά ο κόσμος σε μια φυσική καταστροφή;

Το κοινό σημείο είναι ο ανθρώπινος πόνος, είναι ο φόβος ο οποίος εκφράζεται παντού με τον ίδιο τρόπο, είναι η αλληλεγγύη. Όσο μεγαλύτερη είναι μια φυσική κατοστροφή τόσο μεγαλύτερη είναι και η αλληλεγγύη που δείχνουν οι άνθρωποι μεταξύ τους. Από και πέρα όμως -ονολόγως τη χώρα- οι καταστάσεις που διαμορφώνονται είναι εντελώς διαφορετικές και καθορίζονται κυρίως από τη θρησκεία και την κουλτούρα ενός λαού.

Μπορείτε να πείτε κάποια παραδείγματα;

Θυμάμαι την περίπτωση της Εταιρείας Ύδρευσης του Κόμπε. Όλοι οι υπεύθυνοι αυτοκτόνησαν μετά τον σεισμό, επειδή δεν φρόντισαν να έχουν αντίγραφο των σχεδίων και σε δεύτερη περιοχή της πόλης, ώστε σε περίπτωση που θα κοιτοστρεφόταν το ένα αντίγραφο να υπήρχε το δεύτερο. Αυτό στην Ελλάδα δεν θα γινόταν σε καμία περίπτωση. Ένα δεύτερο παράδειγμα που μου έρχεται στο μυαλό είναι ο τρόπος με τον οποίο αντιδρούν οι ισλαμικές χώρες. Στο Πακιστάν, στο Ιράν, ακόμα και στην Τουρκία, οι άνθρωποι υποτόσσονται στο μοιραίο, στο κισμέτ. Μόλις εκδηλωθεί μια καταστροφή, σκύβουν το κεφάλι και λένε «αυτή η καταστροφή μας άξιζε, γιατί την έστειλε ο Αλλάχ». Σε αντίθεση με την Κίνα, όπου οι πολίτες έχουν μια πιο θετική αντίδραση. Δεν αποδίδουν την κατοστροφή στη θεϊκή μήνη, αλλά την αποδίδουν σε νατουρολιστικό αίτιο, σε φυσικό. Ακόμα πιο διαφορετική είναι η κατάσταση στην Ινδία. Έπειτα από μία φυσική καταστροφή δεν βλέπεις ανθρώπους να κλαίνε. Τους βλέ-



Το πλέον πρόσφατο παράδειγμα επιτυχούς διαχείρισης κατ' εμέ ήταν στην Ιταλία στη Λ' Άκουιλα πέρυσι, όπου πραγματικά είδαμε μία κρατική μηχανή να αντιδρά άμεσα και με μεγάλη επιτυχία. Αυτό δεν συμβαίνει στις χώρες του Τρίτου Κόσμου

Πολλές φορές είχαμε μετασεισμούς ενώ βρισκόμασταν μέσα στα ερείπια



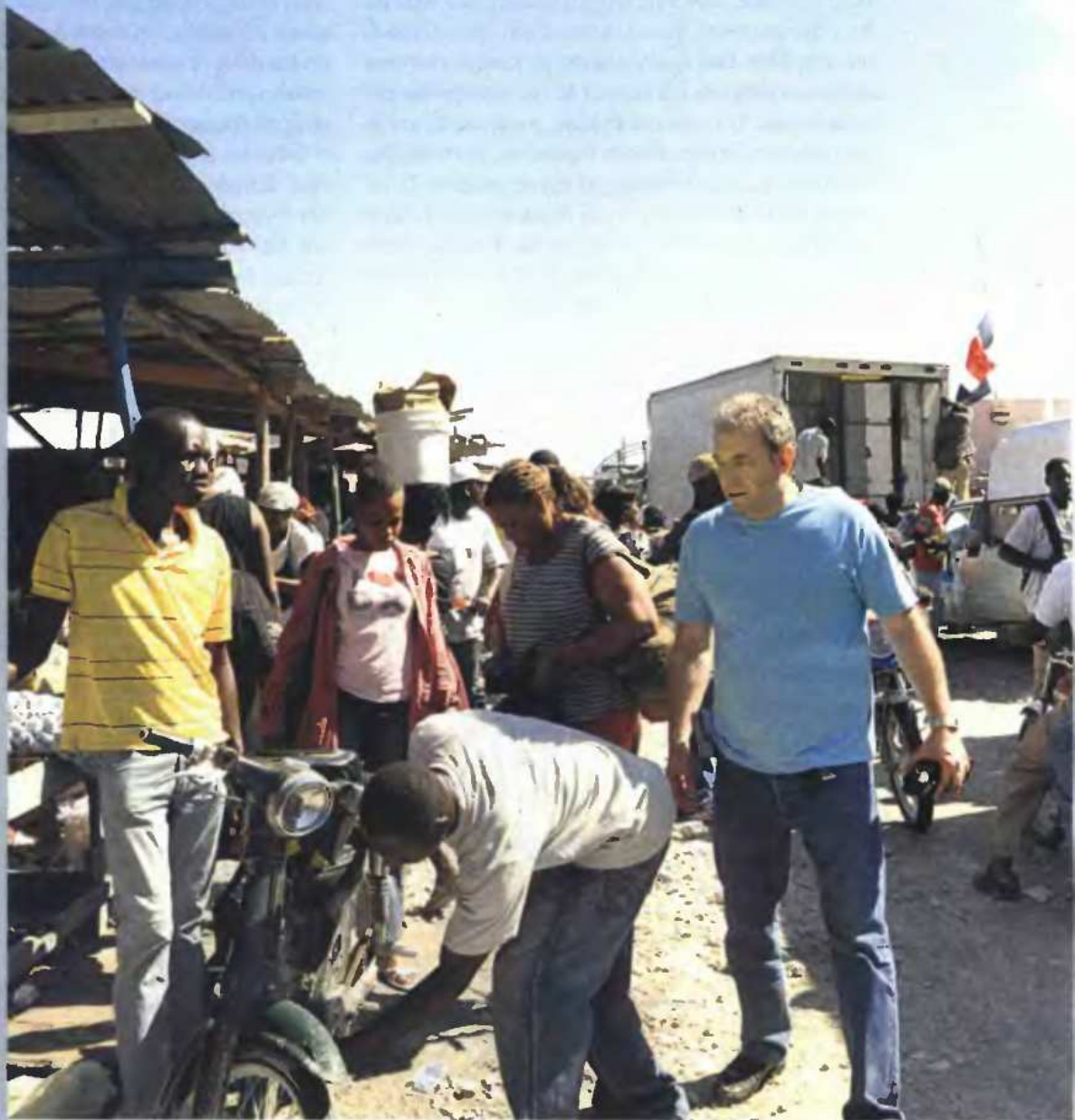
Ο Ευθύμης Λέκκας εν δράσει στην Αϊτή λίγο μετά το φονικό σεισμό.
Η φωτογραφία από το προσωπικό του αρχείου.

Τρία πράγματα που πρέπει να ξέρετε γι' αυτόν

● Ο κ. Ευθύμης Λέκκας είναι καθηγητής Δυναμικής Τεκτονικής Εφαρμοσμένης Γεωλογίας του τμήματος Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος και διδάκτορας Γεωλογικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών.

● Έχει διδάξει σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο τα μαθήματα Τεκτονική Γεωλογία, Γεωλογική Χορογράφηση, Καθιζήσεις - Κατολισθήσεις, Μικροτεκτονική, Τεκτονική Ανάλυση, Γεωλογία Περιβάλλοντος, Σεισμοτεκτονική, Διαχείριση Καταστροφών, Τεκτονική - Τηλεπισκόπηση, Χρήσεις Γης - Διαχείριση Περιβάλλοντος.

● Έχει πάρει μέρος σε δεκάδες εθνικές και διεθνείς αποστολές έρευνας και διάσωσης, τεχνικής συνδρομής, επιστημονικής έρευνας και ανθρωπιστικής βοήθειας στις μεγάλης κλίμακας καταστροφές στην Κεντρική Αμερική (Σαν Χοσέ, 1994), στην Ιαπωνία (Κόμπε, 1995), στην Ταϊβάν (Τσίτσι, 1999), στην Ιταλία (Ούμπρια, 1997, Απουλία, 2002, Άκουιλα, 2009), στην Τουρκία (Ντινάρ, 1995, Άδανα, 1998, Ιζμίτ, 1999, Ντούτσε, 1999, Μπινγκάλ, 2003), στην Ινδία (Γκουζαράτ, 2001), στην Αλγερία (Μπουμερντές-Ζεμουρί, 2003), στις χώρες του Ινδικού Ωκεανού (Ινδονησία, Ταϊλάνδη, Ινδία, Σρι Λάνκα, 2004), στο Πακιστάν (Κασμίρ, 2005), στην Κίνα (Σετσουάν, 2008) και στην Αϊτή (Πορτο Πρενς, 2010).



πεις να στέκονται αγέρωχο, με αξιοπρέπεια, μπροστά από ό,τι έχουν καταφέρει να διασώσει και επιλέγουν να φορούν τα καλύτερά τους ρούχα, χωρίς να γκρινιάζουν, μια αντίδραση που νομίζω ότι συνδέεται με τη θρησκεία τους, τον βουδισμό.

Είπατε για την αλληλεγγύη που δείχνουν οι άνθρωποι μεταξύ τους. Φαντάζομαι δεν είναι πάντα έτσι, σε κάποιες περιπτώσεις υπάρχουν κάποιοι που προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τον ανθρωπινό πόνο.

Λίγο ως πολύ, πάντα υπάρχουν αυτά. Και στην Ελλάδα και στις άλλες χώρες. Θυμάμαι στον σεισμό του Αιγίου, ένα μπουκολόκι νερό κόστιζε πε-

νταπλάσια από την κοινική του τιμή, αλλά και σε άλλες χώρες όπου το θύματο γίνονται βора κάποιων επιτηδειών. Πολλές είναι οι φορές που έπειτα από μία φυσική καταστροφή επικροτεί το δίκαιο του ισχυρότερου. Στην Αϊτή, για παράδειγμα, οι άνθρωποι αλληλοεξοντώνονταν για αντικείμενα ευτελούς αξίας.

Απ' όλα αυτά τα ταξίδια, τι σας έχει μείνει;

Ένα γεγονός που θυμάμαι με μεγάλη συγκίνηση είναι στην Τουρκία, όπου ύστερα από μίο πετυχημένη διάσωση, κάποιος ηλικιωμένος, του οποίου όλα τα υπάρχοντα είχαν καταστραφεί, μας πρόσφερε σε ένα πρόχειρο σκεύος λίγο ξινόγολο.

Ενδεχομένως το γάλα αυτό να ήταν το τελευταίο πράγμα που του είχε απομείνει, αυτό όμως δεν τον εμπόδισε να μας προσφέρει για να δείξει την ευγνωμοσύνη του. Εμείς αρχικώς το αρνηθήκαμε ευγενικά, μας είπαν όμως ότι έπρεπε να το πιούμε, διότι αυτό θα τον ευχαριστούσε πάρα πολύ... Έτσι τα ήπιαμε. Μία άλλη περίπτωση που θυμάμαι ήταν στην Κίνα. Εκεί ήμουν ο μόνος μη Κινέζος επιστήμονας που προσέγγισε μία περιοχή σε ένα φράγμα που είχε καταστραφεί. Την ώρα που έπαιρνο φωτογραφίες και βίντεο, παρουσιάστηκαν κάποιοι στρατιώτες, με συνέλαβαν και στη συνέχεια με οδήγησαν σε κάποιο φυλάκιο. Το μόνο που πρόλαβα να κάνω ήταν να βγάλω την κάρτα από τη φωτογραφική μηχανή και να την κρύψω. Ευτυχώς εκείνη τη στιγμή μιλούγα στο τηλέφωνο με μία φίλη μου στην Αθήνα, την οποία και πρόλοβο να ειδοποιήσω.

Σε κάποια ταξίδι σας έχετε έρθει αντιμέτωπος με κάποιο κίνδυνο;

Στο τελευταίο ταξίδι που είχα πάει στην Αϊτή. Ήμουν με τον καθηγητή τον κ. Καρύδη. Ήμασταν στο αυτοκίνητο το οποίο κόλλησε σε μία μάζα πολτοποιημένων πτωμάτων, τροφίμων και λάσπης. Το όχημα δεν μπορούσε να προχωρήσει και μόλις το αντιλήφθηκαν αυτό οι Αϊτινοί άρχισαν να έρχονται απειλητικά προς το μέρος μας. Η κατάσταση εκείνες τις ημέρες στην Αϊτή ήταν πραγματικά πολύ επικίνδυνη, οι άνθρωποι μπορούσαν να σκοτώσουν για ένα μπουκάλι νερό. Ευτυχώς, την τελευταία στιγμή, έφτασε ένα όχημα των Ηνωμένων Εθνών και μας βοήθησε να φύγουμε... Από εκεί και πέρα, κάθε φορά που εγώ και οι συνεργάτες μου βρισκόμαστε σε ένα σημείο που έχει χτυπηθεί από μία μεγάλη φυσική καταστροφή, πάντα τα πράγματα εί-

“

Στον σεισμό του Αιγίου, ένα μπουκαλάκι νερό κόστιζε πενταπλάσια από την κανονική του τιμή, αλλά και σε άλλες χώρες όπου τα θύματα γίνονται βορά κάποιων επιτηδείων





Στο Κόμπε όλοι οι υπεύθυνοι αυτοκτόνησαν μετά τον σεισμό, επειδή δεν φρόντισαν να έχουν αντίγραφα των σχεδίων και σε δεύτερη περιοχή της πόλης, ώστε σε περίπτωση που θα καταστρεφόταν το ένα αντίγραφο να υπήρχε το δεύτερο

ναι πολύ επικίνδυνα, επειδή ένας ισχυρός μετασεισμός μπορεί να προκαλέσει εξίσου μεγάλες ζημιές. Πολλές ήταν οι φορές που είχαμε μετασεισμούς ενώ βρισκόμασταν μέσο στο ερείπια και κάναμε διασωστικές προσπάθειες.

Μία αποστολή σας κατά μέσο όρο πόσες μέρες διαρκεί;

Κατά μέσο όρο μία με δύο εβδομάδες. Αλλά υπάρχουν περιπτώσεις, όπως της Κίνας και του Πακιστάν, που μείναμε στις περιοχές για ενάμιση μήνα. Δεν σταματούμε όμως εκεί. Πολλές είναι οι φορές που επισκεπτόμαστε εκ νέου τις πληγείσες περιοχές για να δούμε την πρόοδο που έχει γίνει όσον αφορά την αναικοδόμηση ή ποιες διαδικασίες θα πρέπει να γίνουν για τοχύτερη αποκατάσταση.

Έπειτα από μία αποστολή, η αποφόρτιση πώς επιτυγχάνεται;

Πραγματικά η ψυχική κατάνηση κατά τη διάρκεια μιας αποστολής είναι τεράστια. Δεν είναι μόνο η φυσική κόπωση, καθώς για να συγκεντρώσουμε το στοιχείο πρέπει να δουλεύουμε από το πρωί μέχρι το βράδυ, αλλά είναι και το ψυχολογικό κόστος. Όλες τις ημέρες που κρατάει μία αποστολή ερχόμαστε αντιμέτωποι με τον πόνο και τη δυστυχία των ανθρώπων. Υπήρχαν περιπτώσεις που ήμασταν ψυχολογικά ράκη εξαιτίας όλων αυτών που βιώναμε. Η πιο μεγάλη ανακούφιση που νιώθουμε είναι όταν γυρίζουμε πίσω και καθόμαστε κάτω στο γραφείο και βγάζουμε τα πράγματα μπροστά μας και αρχίζουμε και καταγράφουμε τις καταστάσεις σε ένα χαρτί. Κάνοντας επιστημονικές μελέτες ή έρευνες ή αρθρογραφώντας και γράφοντας κάποιες εκθέσεις για τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, γίνεται σιγά σιγά η αποφόρτιση, καθώς έχουμε την αίσθηση ότι εκείνη τη στιγμή γίνεται κάτι – τόσο από επιστημονική όσο και από κοινωνική πλευρά.

Σε προσωπικό επίπεδο, τι αλλαγές έχετε παρατηρήσει στον εαυτό σας, έχοντας κάνει όλες αυτές τις αποστολές;

Νομίζω ότι έχω διαμορφώσει μία εντελώς διαφορετική κοσμοθεωρία. Πλέον θεωρώ ότι ο άνθρωπος είναι ένα κομμάτι της φύσης, η φύση είναι εκείνη που ελέγχει τα πάντα, ο άνθρωπος πολύ λίγα μπορεί να κάνει. Όλες αυτές οι αποστολές με έχουν κάνει παλύ πιο ώριμο, υπολογίζω περισσότερο τη μέρα που ζω. ☺

Όσο μεγαλύτερη είναι μια φυσική καταστροφή τόσο μεγαλύτερη είναι και η αλληλεγγύη που δείχνουν οι άνθρωποι μεταξύ τους.

Η φωτογραφία από την αποστολή στην Κίνα για τον σεισμό του 2009.

